

Synthetisch of dual?

Auteur(s):

Cnossen, S.

Bovenberg, A.L.

*Respectievelijk verbonden aan de Erasmus Universiteit en aan het Centraal Planbureau, CentER en Ocfef.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4113, pagina 542, 2 juli 1997

Rubriek:

Discussie

Trefwoord(en):

belastingen

Metten en Van Riel keren zich tegen een verschillend belastingtarief voor inkomsten uit arbeid en uit kapitaal (de z.g. duale inkomstenbelasting). Maar het synthetische stelsel heeft z'n tijd gehad, zo het ooit een tijd heeft gehad, menen Cnossen en Bovenberg.

Ons huidige belastingstelsel

Metten en Van Riel gaan er in hun pleidooi tegen de duale inkomstenbelasting van uit, dat onze huidige inkomstenbelasting inkomen uit arbeid en kapitaal gelijk belast ¹. Echter, renteaftrek, vrijgestelde vermogenswinsten en lichamen, geen belasting op naar het buitenland overgemaakte rente, dividend of royalty's en andere fiscale privileges, betekenen dat kapitaalinkomen in Nederland per saldo grotendeels onbelast blijft. Wat kapitaalinkomen betreft wordt de synthetische gedachte in feite alleen bij wijze van uitzondering geëerbiedigd. Belastingontwijking (en -ontduiking) zullen welig blijven tieren als kapitaalmobiliteit en -substitueerbaarheid niet tegelijkertijd worden aangevat door invoering van een gematigd uniform tarief op alle kapitaalinkomen. Is het tarief niet uniform, dan blijft het aantrekkelijk om via financiële innovaties kapitaalinkomen om te zetten in een vorm die het laagste wordt belast (bijvoorbeeld door eigen vermogen in schuld om te zetten).

Scandinavische ervaringen

Het idee achter een dual belastingstelsel is nu, dat een uniform heffingstarief voor al het kapitaalinkomen beter en rechtvaardiger is. Omdat kapitaal mobieler is dan arbeid, zal dit tarief wel lager moeten zijn dan het belastingtarief voor arbeid. Echter, als zo het aantal uitzonderingen en ontwijkmogelijkheden wordt beperkt, kan de effectieve belastingdruk op kapitaalinkomen op deze manier toch toenemen. In tegenstelling tot wat Metten en Van Riel beweren, is dat ook de ervaring in de Scandinavische landen na invoering van de duale inkomstenbelasting. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het door Metten en Van Riel geciteerde artikel van Agell c.s.: "the flat tax on capital income ... tends to make the new system more redistributive than the old one" ². Bovendien blijkt uit een studie van Dufwenberg, c.s. dat de oude vennootschaps- en inkomstenbelastingen in de Scandinavische landen geen effect hadden op het niveau van de investeringen, maar dat het duale stelsel dat wel heeft ³. Met andere woorden, de effectieve druk op kapitaalinkomen die voorheen nul was is nu positief geworden. Verwacht mag worden dat dit de progressiviteit van het stelsel als geheel bevordert.

Internationale coördinatie

Metten en Van Riel kiezen echter voor een andere weg om de effectieve belastingdruk op kapitaal te verhogen. Zij bepleiten betere internationale coördinatie. Dit pleidooi steunen wij. Zo hebben wij gepleit voor een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting, alsmede voor samenwerking tussen de EU, de VS en Japan bij het effectief belasten van rente. Echter, wij verwachten niet dat internationale coördinatie Nederland in staat zal stellen kapitaalinkomen hoog te belasten zonder dat er kapitaalvlucht optreedt. Internationale co-ördinatie zal de synthetische droom niet kunnen redden. Metten en Van Riel onderschatten de krachten van globalisering en financiële innovatie.

Van belang voor de fiscale onafhankelijkheid van Nederland is in dit verband dat de coördinatie onder de duale inkomstenbelasting minder vergaand hoeft te zijn dan onder een stelsel waarbij kapitaalinkomen, net als arbeid, progressief belast blijft.

Goede doelen

Metten en Van Riel suggereren dat een uniform tarief op kapitaalinkomen een einde zou maken aan de fiscale facilitering van 'goede' doelen, zoals een adequate pensioenvoorziening. Het fiscale instrument is daartoe echter vaak een weinig doelgericht instrument. Alhoewel de argumenten voor de faciliteiten vooral gelden voor de lage inkomens, zijn het de hogere inkomens die er het meest van profiteren. Zo stimuleert het huidige fiscale stelsel bezitsvorming bij mensen die dit het minst nodig hebben, namelijk de hogere inkomens. Juist voor deze inkomens is het aantrekkelijk en mogelijk veel te lenen en te beleggen in eigen huis, pensioen, eigen bedrijf en aandelen met onbelaste vermogenswinst. Zodoende worden ongelijkheden groter in plaats van kleiner. Geen bijdrage aan de spreiding van vermogen dus.

De fiscale facilitering heeft, naast belastingarbitrage, andere ongewenste bijwerkingen. Zo verstoort de fiscale vrijstelling van institutionele beleggers niet alleen de marktwerking in de financiële sector, maar ook de samenstelling van de beleggingsportefeuilles van financiële instellingen en daarmee de bezitsverhoudingen en de verdeling van risico's in de economie.

Conclusie

De synthetische inkomstenbelasting heeft zijn tijd gehad, zo het ooit een tijd heeft gehad. Metten en Van Riel lijken dit aan het einde van hun artikel ook wel in te zien. Daar stellen zij dat het noodzakelijk is om "analytische elementen" in te voeren. Dat terwijl zij zich in de inleiding nog afzetten tegen de duale inkomstenbelasting in Zweden en zich voornemen aan te tonen dat de duale inkomstenbelasting niet beter is dan de synthetische inkomstenbelasting. Aan het einde van hun artikel gaat het echter om een vergelijking tussen een duale inkomstenbelasting (twee tarieven) en een analytische inkomstenbelasting (meer dan twee tarieven). Ook Metten en Van Riel worden kennelijk wakker uit hun synthetische droom. Dat is vooruitgang!

Zie voor het naschrift van A. Metten en B. van Riel, [Een duaal belastingsysteem blijft onrechtvaardig](#), *ESB*, 2 juli 1997, blz. 543

1 A. Metten en B. van Riel, [Alternatieven voor een duaal belastingsysteem](#), *ESB*, 9 april 1997, blz. 289-292.

2 J. Agell, P. Englund en J. Sodersten, Tax reform of the century - the Swedish experiment, *National Tax Journal*, 1996, blz. 657.

3 M. Dufwenberg, H. Koskenkylä en J. Södersten, Manufacturing investment and taxation in the Nordic countries, *Scandinavian Journal of Economics*, 1996, blz. 443-461.